

Ár 2011, föstudaginn 27. maí, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Áslaug Árnadóttir, formaður, Geir Arnar Marelsson, Jóhann Tómas Sigurðsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir og Guðlaug Brynja Ólafsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 18/2011**:

M
gegn
Fjármálafyrirtækinu F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 5. apríl 2011, með kvörtun sóknaraðila dagsettri 28. mars 2011. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 6. apríl 2011, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust þann 28. apríl 2011. Var bréfið sent sóknaraðila með bréfi nefndarinnar, dagsettu 5. maí, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust frá dóttur sóknaraðila, sem hafði til þess umboð sóknaraðila, þann 16. maí 2011.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 27. maí 2011.

II.

Málsatvik.

Þann 3. nóvember 2005 gekkst sóknaraðili í sjálfskuldarábyrgð til tryggingar greiðslu skuldabréfs nr. A, að fjárhæð kr. 3.760.000, útgefnu af X, til F. Ritaði sóknaraðili undir skuldabréfið sem ábyrgðarmaður auk annars ábyrgðarmanns.

Í skjali, dagsettu 3. nóvember 2005, sem ber heitið „Til ábyrgðarmanna fjárskuldbindinga A“ og sóknaraðili undirritar, koma fram upplýsingar um þá fjárskuldbindingu sem ábyrgð eða veðheimild tekur til, ráðstöfun lánsfjár, upplýsingabækling, greiðslumat, niðurstöðu greiðslumats og Úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Í kafla II í skjalinu „Til ábyrgðarmanna fjárskuldbindinga A“ þar sem fjallað er um ráðstöfun lánsfjár hefur verið hakað við þann reit að meira en helmingi lánsfjár verði varið til greiðslu á skuldum greiðanda eða annarra hjá F. Í kafla III um upplýsingabækling o.fl. kemur fram að sjálfskuldarábyrgðarmenn staðfesta með undirritun sinni að þeir hafi fengið og kynnt sér bækling F um sjálfskuldarábyrgðir. Þá kemur fram í kafla IV um greiðslumat o.fl. að ábyrgðarmenn eru spurðir hvort þeir óski eftir því að greiðslugeta greiðanda verði metin. Getur ábyrgðarmaður annað hvort hakað við já eða nei. Sóknaraðili hakaði við nei og ritaði upphafsstafi sína því til staðfestingar við reitinn. Einnig er tekið fram að greiðslumat fari ávallt fram ef lánsfjárhæðin er hærri en kr. 1.000.000. Sóknaraðili hakaði þó ekki við reitinn „greiðslumat séð“ sem einnig er í þessum kafla. Í kafla V. um niðurstöðu greiðslumats

er hakað við þann reit að niðurstaða greiðslumats bendi til þess að greiðandi geti efnt skuldbindingar sínar. Að sögn varnaraðila eru merkingar í köflum II og V gerðar áður en greiðandi fær afhent gögn til undirritunar.

Svokallað fjárhagsyfirlit liggur fyrir í málinu, þar sem tekið er fram hverjar eru hreinar tekjur lántaka, X, fyrir og eftir lánveitingu. Einnig eru þar upplýsingar um greiðslubyrði lána, annan fastan kostnað, framfærslukostnað og afgang, allt bæði fyrir og eftir lánveitingu. Þá er lýst breytingu á mánuði og á ári. Reitur fyrir heildartekjur heimilis ársins 2005 hefur verið fylltur út, en ekki koma fram upplýsingar um heildareignir eða heildarskuldir. Upplýsingar um afgang á mánuði, lánabyrði og heildartekjur hafa einnig verið fylltar út, en ekki upplýsingar um skuldastig og hreina eign. Á fjárhagsyfirlitinu kemur fram að því var breytt 4. nóvember 2011, og er það eina dagsetningin sem tiltekin er á yfirlitinu. Á yfirlitinu er ekki staðfesting á að skuldari hafi samþykkt það, né er það áritað af sóknaraðila.

Dóttir sóknaraðila óskaði eftir afriti af skuldabréfi og afriti af greiðslumati, vegna ábyrgðar sóknaraðila af láni X, með tölvupósti, dagsettum 27. janúar 2011. Svar barst fyrir 2. febrúar 2011, en þá óskar dóttirin fyrst eftir því að sjálfskuldarábyrgðin verði metin ógild. Dóttirin fékk svo sent fjárhagsyfirlit og gerir enn kröfu um ógildingu ábyrgðarinnar í tölvupósti dagsettum 18. febrúar. Varnaraðili svaraði samdægurs og útskýrði dagsetningu fjárhagsyfirlits. Dóttirin svaraði sóknaraðila með tölvupósti 3. mars 2011 þar sem því er meðal annars lýst yfir að málinu verði skotið til Úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki, verði málið ekki leyst.

Málinu var skotið til úrskurðarnefndarinnar með kvörtun mótttekinni 5. apríl 2011.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að sjálfskuldarábyrgð hennar til tryggingar skuldabréfi nr. A, dags. 3. nóvember 2005, útgefnu af X til varnaraðila verði felld úr gildi.

Kveður sóknaraðili varnaraðila ekki hafa staðið við skyldur sínar, samkvæmt samkomulagi sem Samtök banka og verðbréfafyrirtækja f.h. aðildarfélagaga sinna, Samband Íslenskra sparisjóða f.h. sparisjóða, Neytendasamtökin og viðskiptaráðherra gerðu árið 2001 um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, þar sem ekki fór fram mat á greiðslugetu greiðanda sem ábyrgðarmanni var kynnt áður en hann tókst á hendur ábyrgðina.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Með bréfi varnaraðila dags. 27. apríl 2011 krafðist varnaraðili þess að kröfum sóknaraðila yrði vísað frá. Lesa má út úr bréfinu að þess sé krafist að kröfum varnaraðila verði hafnað.

Varnaraðili kveðst hafa farið í einu og öllu að lögum við lánveitinguna. Varnaraðili bendir á að þann 24. október 2005 hafi greiðslumat verið gert, sem sýni hæfi greiðanda til að standa við skuldbindingar sínar. Var það látið fylgja gögnum í undirskrift. Þann 3. nóvember hafi öll skjöl verið sótt í F til undirritunar, þar með talið greiðslumatið og bæklingur um ábyrgðarmenn.

Vísar varnaraðili að auki til þess að sóknaraðili hafi óskað eftir því að ekki yrði framkvæmt greiðslumat á greiðanda. Því hafi það verið óviðkomandi ákvörðun F að greiðslumeta greiðanda.

Varnaraðili bendir á að útilokað sé að fylgjast með ferli skuldabréfsins og fylgiskjöllum þess þegar það er í höndum greiðanda í undirskrift. Að sögn varnaraðila hafi M staðfest með undirskrift sinni að hún hafi kynnt sér bækling um sjálfskuldarábyrgðir og ætti því hafa gert sér grein fyrir ábyrgð sinni og afleiðingum. Varnaraðili ber því einnig við að það sé ekki á ábyrgð hans, hvort greiðandi hafi látið hjá líða að sýna sóknaraðila greiðslumatið eða að sóknaraðili hafi ekki haft áhuga á að kynna sér það.

VI.

Niðurstaða.

Í málinu er deilt um gildi sjálfskuldarábyrgðar. Sóknaraðili krefst þess að ábyrgðaryfirlýsing, dags. 3. nóvember 2005, til tryggingar skuldabréfi nr. A að fjárhæð kr. 3.760.000, sem X gaf út til varnaraðila verði felld úr gildi. Byggir sóknaraðili kröfur sínar á því að ekki hafi farið fram mat á greiðslugetu greiðanda sem ábyrgðarmanni var kynnt áður en hann tókst á hendur ábyrgðina.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dagsett 1. nóvember 2001, tekur meðal annars til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að meta greiðslugetu skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000. Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggja fyrir að greiðandi hafi samþykkt það.

Umrætt skuldabréf var að fjárhæð kr. 3.760.000 og því er ljóst að varnaraðila var skylt að meta greiðslugetu skuldara samkvæmt 3. gr. framangreinds samkomulags. Í málinu liggur fyrir svokallað fjárhagsyfirlit sem varnaraðili telur fullnægjandi greiðslumat. Á fjárhagsyfirlitinu eru tiltekna heildartekjur lántaka en hins vegar er óútfylltur reitir fyrir heildareignir og heildarskuldir. Verður ekki fallist á með varnaraðila að fjárhagsyfirlitið uppfylli þær kröfur sem gera verður til greiðslumats, enda er það ein af forsendum þess að hægt sé að meta greiðslugetu að fyrir liggja upplýsingar um skuldastöðu skuldara, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 163/2005, þar sem meðal annars var fjallað um að fjármálastofnun hefði borið að upplýsa ábyrgðarmann um skuldastöðu á tékkareikningi lántaka, sem hann var að gangast í sjálfskuldarábyrgð fyrir. Því verður ekki talið að varnaraðili hafi á fullnægjandi hátt metið greiðslustöðu X áður en sóknaraðili gekkst í sjálfskuldarábyrgð vegna skuldabréfs nr. A.

Þá verður hvorki séð að skuldari hafi samþykkt umrætt „greiðslumat“ né að fyrir liggja staðfesting þess að ábyrgðarmaður hafi getað kynnt sér niðurstöðu „greiðslumatsins“ áður en hún gekkst í ábyrgðina og er því ekki fullnægt skilyrðum 3. mgr. 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga.

Verður varnaraðili að bera hallann af því að greiðslugeta skuldara var ekki metin á fullnægjandi hátt áður en sóknaraðili gekkst í ábyrgðina. Verður því fallist á það með sóknaraðila að víkja beri til hliðar umræddri sjálfskuldarábyrgð, sem hún gekkst undir 3. nóvember 2005 með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa með áorðnum breytingum.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Sjálfskuldarábyrgð M á skuldabréfi nr. A útgefnu af X til F er ógild.

Reykjavík, 27. maí 2011.

Áslaug Árnadóttir

Geir Arnar Marelsson
Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Jóhann Tómas Sigurðsson
Guðlaug B. Ólafsdóttir